

ղական տնտեսութեան համար և երկրագործութեան արհեստը սորվելու . երկրորդը պարտիզականութեան . երրորդը գեղի ծառաներու կրթութեան համար , որ տնպահ ալ կ'ըսուին :

Եւ տեսակօգտակար ընկերութիւններն ու դպրոցները օրէ օր կը շատնան հիմա Վերամանիայի այլևայլ քաղաքները . անոնց մէջ ալ երևելի են Պատէն , Լճուլուրկ ու Սանհէյմ քաղաքներունը :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԳԻՒՏԻՑ

Գ. Լիններորդ դարէն ինչուան դասնը կէներորդ դարը :

Եւրոպայի Եւրոպայից կ'աշխատէին տգիտութեանն ու անգործութեանն դուրս ելլելու , ան միջոցին գիտութիւններն ու արհեստները Եւրոպացուց մէջ առաջ կ'երթային : Եւրոպայից ծաղկեցրնելու հետ էին աւելի բնազանցութիւնը , բնաբանութիւնը , աստղաբաշխութիւնը , բժշկականութիւնը , և աս գիտութիւնները իրենց յաղթական զէնքերուն հետ մէկտեղ Սպանիա բերին : Խտալիան Եւրոպացուց դպրոցներուն մէջ վարժեցաւ , ու իր գիտութիւնները՝ ճարտարութեան , արհեստներու ու վաճառականութեան մէջ բանեցրնելով , Եւրոպայի ազգերուն առջինն եղաւ . Խտալիային մէջ ալ Սենետիկ , Ղենովա , Փիզա , Լուքա , Փլորենտիա քաղաքները հռոմ քաղաքէն ալ գերազանց եղան : Վայսերաց ատեն եղած գեղեցիկ ճամբաները , որ շատ ատենէ 'ի վեր երեսի վրայ մնացեր էին , նորէն բացուեցան վաճառականութեան համար . վաճառքներով աւելն նաւահանգիստներ ու հրապարակներ լեցուեցան . առուտուրը շատցաւ , նոր նոր շէնքեր շինուեցան , ու ճարտարութեան ետեւ եղող ժողովուրդները շուտ մը հարըստցան :

Լինէն առջի տօնավաճառը բացուեցաւ Եւրոպայի արհեստներու լուսի աթուանիստ քղեր : Սպանիացիք անագ բերին հոն , Եւրոպայից կապար , հրեայք գոհարներ ու պատուական ամաններ , Սլաւոնք հիւսիսային մետաղներ . Իտալացիք , Սպանիացիք Լիբիէն՝ Եգիպտոսէն՝ Եւրոպաց երկրէն իրենց եկած վաճառքները , ու իրենց երկրին բերքերը , Վաղղիայի վաճառականները իրենց ձեռագործները : Եւ տօնավաճառը զբօսանքի ու զուարճութեան պէս բան մը եղաւ , ու շատ սիրով և յօժարութեամբ հոն կ'երթային մարդիկ , վասն զի դեռ ոչ տեսարաններ կային և ոչ քաղաքական հանդիսի համար մէկտեղ ժողովի : Իրայն մեծին Վարդուսի պալատն էր որ ան ատեն զարդարուն ու յարգի էր , և անոր համար միայն (Թուքանայի ու Սարսիլիայի կողմերէն վաճառականները Կոստանդնուպօլիս կ'երթային՝ մետաքսեղէն կերպաններ բերելու : հռոմ , հուստանա , Սիլան , Իիոն , Եւրոպայի կամ Եւրոպայի քաղաքներն ալ մետաքսեղէն ու բրդեղէն շատ ձեռագործներ ունէին : Երկաթը սողալատ կը դարձնէին , ու ասպակի կը շինէին . բայց բրդեղէնը դեռ շատ ծանօթ չէր : Եւրամները նոյն արժէքն ունէին ինչ որ Կոստանդիանոսի ատեն հռոմայեցուց տէրութեան մէջ : Եւ ձեռն Կարողոս առաջինը եղաւ , որ սկսաւ՝ բայց չկրցաւ հաստատել չափերու ու կշիւքներու միակերպութիւնը : Եւ կուին անունով իմաստուն մարդը , որ մեծին Վարդուսի խորհրդականն ու վարպետն էր , հին ձեռագիրներու ետեւ եղաւ կ'ըսեն , ու զանոնք օրինակել տալով բոլոր Եւրոպա հազարներով ցրուեց . անկէ զատ շատ դպրոցներ ալ բացաւ , որոնց մէջ ինքը անձամբ կը սորվեցրնէր , ու կայսեր ընտանիքը կայսեր հետ մէկտեղ պալատի դպրոցին մէջ դաս առնողներէն էին : Եւ ձեռն Կարողոս շատ սէր ունէր նաև եկեղեցական երաժշտութեան վրայ , ու

դպրոցներ ալ հաստատեց եկեղեցական երգերու համար :

Գաղղիայի մէջ առջի երեցած անուաւոր ժամացոյցը Պօղոս Ա պապը ընծայ իրկեց Պեպինոս կայսեր : Հարուն - էլ - Բաշիտ ամիրապետը մեծին Վարդուսի ուրիշ ժամացոյց մըն ալ տուաւ , որուն վրայ ժամանակակից պատմիչները շատ զարմանալով կը խօսին :

Սէկ քանի մատենագիրներ կան որ ասպետութեան պատիւներուն սկիզբը ինչուան մեծին Վարդուսի ատենը կը հանեն . բայց ստոյգը քննելով՝ աս անունը տասնըմէկերորդ դարէն առաջ չենք գտներ :

Ինչպէս մեծն Վարդուս Լարոպայի մէջտեղուանքը , ասանկ ալ մեծն Մաքրետոս Բրիտանիայի մէջ արհեստները , գիտութիւնները և վաճառականութիւնը ծաղկեցուց : Ինքը Մագդիան այլևայլ կոմսութիւններ՝ գաւառներ ու թաղեր բաժնեց , քաղաքական օրէնքներու գիրք մը շինեց , ուրիշ մըն ալ պատժական օրէնքներու՝ որ նշանաւոր են իրենց քաղցրութեամբը . աս օրէնքներուն սկիզբը դրաւ թէ ինչպէս պէտք է դատաւորները դատաստան ընեն : Ինքը շինեց պատերազմական նաւերու տորմիզ մը՝ և կանգնեց () քսֆորտի անուանի համալսարանն ու գրքատունը : Որչափ որ իններորդ դարուն մէջ կրնար գտնել՝ երկրագործներ , ճարտարապետներ , երկրաչափներ , ամէնքն ալ իրեն երկիրը կը կանչէր , որ արտերը պտղաբեր ընեն , և ամուր ու հանգիստ տներ՝ բերդեր ու տաճարներ շինեն : Երկրորդեան միտքը կը բանար ու անոնց ուսումնասիրութիւնը կը վառէր՝ իր քովէն կամ լատիներէնէ թարգմանած պատմութեան գրքերով : Մը ուսումնասէր թագաւորը կ'ուզէր որ կրթութիւնը իր ամէն հպատակներուն հասարակ բարիք մը ըլլայ . տուգանքով կը պատժէր ան ծնողքը որ իրենց տղաքը հասարակաց դպրոցները չէին խաւրէր . վասն զի

յանցաւոր էք կ'ըսէր աս օրէնքին ու ժողը , թէ “ Երբն ու բանականութիւնը մարդկութեան սեպհական նշաններն են . ուստի աս գեղեցիկ արարածը , այսինքն մարդս իր պատուէն վար ձգած ու իր ստեղծողին դէմ ապստամբած կը համարուի , ով որ անոր մտաւոր կարողութիւններուն կրթութիւնը կը վերցընէ , ու կը թողու որ մարդս անբան կենդանեաց հաւասար ըլլայ . ”

ՕԳՏԱԿԱՐ ԳԻՒՏԵՐ

Պարզ բծերը հանելու համար դեղեր :

ՊԱՐԶ կ'ըսուի ան բիծն որ մէկ տեսակ մը նիւթէ առաջ եկած է : Գաղղիայի երեւելի բնալլոյծներէն մէկը շատ կերպեր հնարած է աս տեսակ բծերը հանելու համար , որուն համառօտութիւնը հոս դնենք :

Պարզ բծերը գլխաւորապէս երկու բանէ առաջ կուգան . մէյմը եղէ , մէյմըն ալ ճարպէ : Մը բծերը հանելու յարմար նիւթերը ասոնք են :

Ա . Սպան . աս նիւթը ամենեւին կերպասին վնաս մը չտար , ու հաստատուն գոյներն՝ ալ չայլայլեր :

Բ . Կաւիճ՝ , սպանոտ հողեր , ծծող հողեր , ու ան հողերը որոնց մէջ շատ մանեղիա ըսուած նիւթէն կայ : Մը հողերը գործածելու համար ջրով շաղուելու ու թանձր շաղախի պէս ընելով՝ բծաւոր տեղուանքը ասով ծեփելու է , ու թողու է որ չորնայ . չորնալէն ետքը խողանակով՝ շփելու է , որով բիծը կ'ելլէ :

Գ . Լըզան լեղին զտուած , ու հաւկրթի դեղնուցը ամէն բծերու համար կրնան գործածուիլ : Որ և իցէ բիծ հանելու նիւթերուն մէջ եզան զուտ լեղին ամենէն աղէկն է , որով հետեւ ասիկայ յատկութիւն մը ունի

1 խոս Կոյս : 2 Տեղեւիլ : 3 Բեֆէ :